

Na osnovu čl. 16. i 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17) i člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

**PRAVILNIK
O PRUŽANJU USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI U
JEDINSTVENOM EVROPSKOM NEBU**

POGLAVLJE I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

(Područje primjene i cilj)

- (1) U skladu sa predmetom i ciljem Pravilnika o uspostavljanju okvira za stvaranje Jedinstvenog evropskog neba ("Službeni glasnik BiH", broj 40/20), ovaj pravilnik se odnosi na pružanje usluga u zračnoj plovidbi u Jedinstvenom evropskom nebu.
- (2) Cilj ovog pravilnika je da uspostavi zahtjeve za sigurno i efikasno pružanje usluga u zračnoj plovidbi u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine.
- (3) Ovaj pravilnik se primjenjuje na pružanje usluga u zračnoj plovidbi za opšti zračni promet u skladu sa i u okviru predmeta Pravilnika o uspostavljanju okvira za stvaranje Jedinstvenog evropskog neba ("Službeni glasnik BiH", broj 40/20).
- (4) Ovim pravilnikom preuzimaju se odredbe Uredbe (EZ) br. 550/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 10. marta 2004. godine o pružanju usluga u zračnoj plovidbi u Jedinstvenom evropskom nebu i odredbe Uredbe (EZ) br. 1070/2009 Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. oktobra 2009. godine o izmjeni uredbi (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, (EZ) br. 551/2004 i (EZ) br. 552/2004 kako bi se unaprijedila efikasnost i održivosti evropskog zrakoplovnog sistema.
- (5) Navođenje odredbi uredbi iz stava (4) ovog člana vrši se isključivo u svrhu praćenja i informiranja o preuzimanju pravne tekovine Evropske unije u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine.

Član 2.

(Poslovi nadzora iz nadležnosti BHDCA)

- (1) U skladu sa članom 4. Pravilnika o uspostavljanju okvira za stvaranje Jedinstvenog evropskog neba ("Službeni glasnik BiH", broj 40/20), Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BHDCA) osigurava odgovarajući nadzor nad primjenom ovog pravilnika, posebno u vezi sa sigurnim i efikasnim radom pružatelja usluga u zračnoj plovidbi koji pružaju usluge u zračnom prostoru koji je pod nadležnošću Bosne i Hercegovine, a u skladu sa nadležnostima koje BHDCA ima na osnovu Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18).

- (2) U skladu sa stavom (1) ovog člana, a na osnovu Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18) i Pravilnika o nadzoru u civilnom zrakoplovstvu ("Službeni glasnik BiH", br. 22/16, 55/18, 5/19, 49/22 i 10/23), BHDCA organizira odgovarajuće inspeksijske i stručne nadzore s ciljem provjere usklađenosti sa zahtjevima iz ovog pravilnika, uključujući zahtjeve u vezi sa ljudskim resursima za pružanje usluga u zračnoj plovidbi. Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi, koji je predmet nadzora, olakšava provođenje ovih zadataka.
- (3) Kada je u pitanju funkcionalni blok zračnog prostora koji se prostire nad zračnim prostorom koji je pod nadležnošću više od jedne države članice funkcionalnog bloka zračnog prostora, BHDCA zaključuje sporazum o nadzoru naveden u ovom članu, a koji se odnosi na pružatelje usluga u zračnoj plovidbi koji pružaju usluge u tom bloku.
- (4) BHDCA ostvaruje blisku međusobnu saradnju sa nadzornim organima drugih država kako bi se osigurao odgovarajući nadzor nad pružateljima usluga u zračnoj plovidbi koji imaju važeći certifikat koji je izdala jedna država u skladu sa propisima Agencije Evropske unije za sigurnost zračne plovidbe (u daljem tekstu: EASA propisi), a takođe pružaju usluge koje se odnose na zračni prostor pod nadležnošću druge države koja primjenjuje EASA propise.
- (5) Saradnja sa nadzornim organima iz stava (4) ovog člana uključuje dogovore za rješavanje slučajeva neusklađenost sa primjenjivim zahtjevima navedenim u članu 4. ovog pravilnika ili uvjeta navedenih u Aneksu II ovog pravilnika.
- (6) U slučaju prekograničnog pružanja usluga u zračnoj plovidbi, dogovori iz stava (5) ovog člana uključuju sporazum o međusobnom priznavanju poslova nadzora iz st. (1) i (2) ovog člana i rezultata tih poslova nadzora. Ovo međusobno priznavanje takođe se primjenjuje kada se sklapaju dogovori sa državnim nadzornim organima o priznavanju postupka certifikacije pružatelja usluga.
- (7) Ukoliko zakonodavstvo Bosne i Hercegovine dopušta, a u cilju regionalne saradnje, BHDCA takođe može zaključiti sporazume o raspodjeli odgovornosti u poslovima nadzora.
- b) sisteme i procese za upravljanje sigurnošću i kvalitetom,
c) sisteme izvještavanja,
d) kvalitet usluga,
e) finansijsku sposobnost,
f) osiguranje od odgovornosti i rizika,
g) vlasničku i organizacijsku strukturu, uključujući sprečavanje sukoba interesa,
h) ljudske resurse, uključujući odgovarajuće planove zapošljavanja,
i) zrakoplovnu sigurnost (security).

Član 5.

(Certifikacija pružatelja usluga u zračnoj plovidbi)

- (1) Pružanje svih usluga u zračnoj plovidbi u Bosni i Hercegovini predmet je certifikacije koju vrši BHDCA.
- (2) Podnositelj zahtjeva za certifikaciju, koji ima glavno mjesto poslovanja i, eventualno, svoje registrirano sjedište u Bosni i Hercegovini, podnosi zahtjev za certifikaciju BHDCA.
- (3) BHDCA izdaje certifikat pružateljima usluga u zračnoj plovidbi ako su usklađeni sa opštim zahtjevima iz člana 4. ovog pravilnika.
- (4) Certifikat iz stava (3) ovog člana može se izdati pojedinačno za svaku vrstu usluge u zračnoj plovidbi kako je utvrđeno u članu 2. Pravilnika o uspostavljanju okvira za stvaranje Jedinственог evropskog neba ("Službeni glasnik BiH", broj 40/20), ili za paket takvih usluga, između ostalog, kada pružatelj usluga u zračnoj plovidbi, nezavisno od njegovog pravnog statusa, radi i održava sopstvene sisteme za komunikaciju, navigaciju i nadzor. Certifikati su predmet redovne provjere.
- (5) Certifikati preciziraju prava i obaveze pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, uključujući nediskriminatoran pristup uslugama za korisnike zračnog prostora, sa posebnim osvrtom na sigurnost zračne plovidbe (safety).
- (6) Certifikacija može biti predmet samo uvjeta sadržanih u Aneksu II ovog pravilnika. Uvjeti su objektivno opravdani, nediskriminatorni, proporcionalni i transparentni.
- (7) Nezavisno od odredbe iz stava (1) ovog člana, BHDCA, u skladu sa članom 11. Pravilnika o utvrđivanju opštih i posebnih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom, usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom ("Službeni glasnik BiH", broj 10/23), može dozvoliti pružanje usluga u zračnoj plovidbi u cijelom ili u dijelu zračnog prostora pod njenom nadležnošću bez certifikacije u slučajevima kada se usluge prije svega pružaju zrakoplovima koji ne spadaju u opšti zračni promet.
- (8) U slučajevima iz stava (7) ovog člana, BHDCA obavještava EASA o svojoj odluci i mjerama preduzetim kako bi se osigurala maksimalna usklađenost sa opštim zahtjevima iz člana 4. ovog pravilnika.
- (9) Ne dovodeći u pitanje čl. 6. i 7. ovog pravilnika, izdavanje certifikata daje mogućnost pružateljima usluga u zračnoj plovidbi da svoje usluge ponude državama koje primjenjuju EASA propise, drugim pružateljima usluga u zračnoj plovidbi, korisnicima zračnog prostora i aerodromima u državama koje primjenjuju EASA propise.
- (10) BHDCA nadzire usklađenost sa zahtjevima i uvjetima priloženim uz certifikate.
- (11) Ako BHDCA utvrdi da nositelj certifikata više ne ispunjava zahtjeve ili uvjete iz stava (10) ovog člana, BHDCA preduzima odgovarajuće mjere, ali tako da osigura kontinuitet usluga pod uvjetom da sigurnost

Član 3.

(Kvalificirani subjekti)

- (1) BHDCA može odlučiti da u cjelosti ili djelimično delegira inspekcije i stručne nadzore iz člana 2. stav (3) ovog pravilnika na kvalificirane subjekte koji ispunjavaju opšte zahtjeve utvrđene u Aneksu I ovog pravilnika.
- (2) Delegiranje iz stava (1) ovog člana, koje dodjeljuje BHDCA, važi na teritoriji Bosne i Hercegovine tokom perioda od tri godine, uz mogućnost obnavljanja. BHDCA može dati uputstvo svakom kvalificiranom subjektu, smještenom u Bosni i Hercegovini, da provodi inspekcije i stručne nadzore.
- (3) Dodjelu zadataka kvalificiranim subjektima BHDCA vrši u skladu sa članom 20. Pravilnika o utvrđivanju opštih i posebnih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom, usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom ("Službeni glasnik BiH", broj 10/23).

POGLAVLJE II. PRAVILA ZA PRUŽANJE USLUGA

Član 4.

(Opšti zahtjevi)

Opšti zahtjevi za pružanje usluga u zračnoj plovidbi uključuju sljedeće:

- a) tehničku i operativnu stručnost i podobnost,

zračne plovidbe (safety) nije ugrožena. Takve mjere mogu uključiti ukidanje certifikata.

- (12) BHDCA priznaje svaki certifikat koji je izdao nadležni organ države koja primjenjuje EASA propise.

Član 6.

(Određivanje pružatelja usluga u zračnom prometu)

- (1) Nadležni organi i institucije Bosne i Hercegovine osiguravaju pružanje usluga u zračnom prometu na isključivoj osnovi unutar određenog bloka zračnog prostora u odnosu na zračni prostor pod nadležnošću Bosne i Hercegovine. U tu svrhu, nadležni organi i institucije Bosne i Hercegovine određuju pružatelje usluga u zračnom prometu koji ima važeći certifikat u Bosni i Hercegovini.
- (2) Za pružanje prekograničnih usluga, nadležni organi i institucije Bosne i Hercegovine osiguravaju usklađenost sa ovim članom i članom 9. stav (3) ovog pravilnika koji zahtijeva da pružatelji usluga u zračnom prometu koji pružaju usluge u zračnom prostoru pod nadležnošću Bosne i Hercegovine:
- budu u vlasništvu, direktnom ili većinskom, Bosne i Hercegovine ili njenih državljana,
 - imaju glavno mjesto poslovanja ili registrirano sjedište na teritoriji Bosne i Hercegovine, ili
 - koriste samo sredstva u Bosni i Hercegovini.
- (3) BHDCA utvrđuje prava i obaveze koje određeni (designated) pružatelji usluga u zračnom prometu trebaju ispuniti. Obaveze mogu uključivati uvjete za blagovremeno dostavljanje ogovarajućih informacija koje omogućavaju uvid u sva kretanja zrakoplova u zračnom prostoru pod njihovom odgovornošću.
- (4) Nadležni organi i institucije Bosne i Hercegovine imaju diskreciono pravo pri izboru pružatelja usluga u zračnom prometu pod uvjetom da isti ispunjava zahtjeve i uvjete iz čl. 4. i 5. ovog pravilnika.
- (5) U skladu sa Sporazumom iz člana 8. ovog pravilnika utvrđene su nadležnosti za određivanje pružatelja usluga u zračnom prometu i mjere i nadležnosti o načinu uspostavljanja prekograničnih sektora u funkcionalnom bloku zračnog prostora.
- (6) BHDCA obavještava državu ugovornice funkcionalnog bloka zračnog prostora o svakoj odluci u okviru primjene ovog člana u vezi sa određivanjem pružatelja usluga u zračnom prometu unutar bloka zračnog prostora u odnosu na zračni prostor koji je pod njihovom nadležnošću.

Član 7.

(Određivanje pružatelja meteoroloških usluga)

- (1) BHDCA može odrediti pružatelja meteoroloških usluga koji dostavlja sve ili dio meteoroloških podataka, na isključivoj osnovi, u cijelom ili dijelu zračnog prostora pod nadležnošću Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir sigurnosna pitanja.
- (2) BHDCA, bez odlaganja, obavještava državu ugovornice funkcionalnog bloka zračnog prostora o svakoj odluci unutar okvira ovog člana u vezi sa određivanjem pružatelja meteoroloških usluga.

Član 8.

(Funkcionalni blok zračnog prostora)

- (1) Odlukom o ratifikaciji Sporazuma o uspostavljanju funkcionalnog bloka zračnog prostora Centralne Evrope ("Službeni glasnik BiH", broj 1/13) Bosna i Hercegovina je pristupila Funkcionalnom bloku zračnog prostora Centralne Evrope (FAB CE).
- (2) Sporazum iz stava (1) ovog člana ima za cilj uspostavljanje funkcionalnog bloka zračnog prostora,

donošenje pravila i postupaka za njegovu primjenu i dalji razvoj kako bi se postigla usklađenost sa inicijativom za Jedinstveno evropsko nebo (SES) čiji je cilj unapređenje sigurnosti i efikasnosti zračnog prometa u Evropi.

Član 9.

(Odnosi između pružatelja usluga)

- (1) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi mogu koristiti usluge drugih pružatelja usluga koji su certificirani u državama koje primjenjuju EASA propise.
- (2) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi formaliziraju svoje poslovne odnose putem pisanih sporazuma ili ekvivalentnih pravnih aranžmana, navodeći određene dužnosti i funkcije koje preuzima svaki pružatelj usluga i omogućujući razmjenu operativnih podataka između svih pružatelja usluga sve dok se to odnosi na opšti zračni promet. O tim aranžmanima obavještava se BHDCA ili organi na koje se odnosi.
- (3) U slučajevima koji uključuju pružanje usluge kontrole zračnog prometa, potrebno je odobrenje nadležnih tijela i organa Bosne i Hercegovine. U slučajevima koji uključuju pružanje meteoroloških usluga, potrebno je odobrenje nadležnih tijela i organa Bosne i Hercegovine ukoliko su one odredile pružatelja na isključivoj osnovi u skladu sa članom 7. stav (1) ovog pravilnika.

Član 10.

(Odnosi sa vojnim organima)

U skladu sa propisima koje donosi BHDCA u oblasti zračne plovidbe, civilni i vojni organi Bosne i Hercegovine u oblasti zrakoplovstva Bosne i Hercegovine zaključuju pisane sporazume ili ekvivalentne pravne aranžmane u vezi sa upravljanjem u određenom funkcionalnom bloku zračnog prostora.

Član 11.

(Transparentnost finansijskog poslovanja)

- (1) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi, bez obzira na vlasnički sistem ili pravni oblik poslovanja, izrađuju, podnose na reviziju i objavljuju svoje finansijske izvještaje.
- (2) Izvještaji iz stava (1) ovog člana usklađeni su sa međunarodnim računovodstvenim standardima koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Kada, zbog pravnog statusa pružatelja usluga, potpuna usklađenost sa međunarodnim računovodstvenim standardima nije moguća, pružatelj nastoji da postigne traženu usklađenost u najvećoj mogućoj mjeri.
- (3) U svakom slučaju, pružatelji usluga u zračnoj plovidbi objavljuju godišnji izvještaj i redovno se podvrgavaju nezavisnoj reviziji.
- (4) Kod pružanja paketa usluga, pružatelji usluga u zračnoj plovidbi utvrđuju i objavljuju troškove i prihode koji proizilaze iz usluga u zračnoj plovidbi, raspodijeljene u skladu sa planom naplate naknada za usluge u zračnoj plovidbi iz člana 13. ovog pravilnika i, kada je to odgovarajuće, vode konsolidovane račune za druge usluge koje nisu usluge u zračnoj plovidbi, kao što bi bilo potrebno uraditi da usluge koje su u pitanju pružaju posebna preduzeća.
- (5) BHDCA, kao državni nadzorni organ - NSA (National Supervisory Authority - NSA), ima pravo pristupa finansijskim izvještajima pružatelja usluga koji pruža usluge u zračnom prostoru u nadležnosti Bosne i Hercegovine.

Član 12.

(Pristup podacima i zaštita podataka)

- (1) Kada je u pitanju opšti zračni promet, relevantni operativni podaci se razmjenjuju u stvarnom vremenu između svih pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, korisnika zračnog prostora i aerodroma, kako bi se olakšale njihove operativne potrebe. Podaci se koriste samo za operativne svrhe.
- (2) Pristup relevantnim operativnim podacima, bez diskriminacije, omogućen je BHDCA i drugim nadležnim organima, certificiranim pružateljima usluga u zračnoj plovidbi, korisnicima zračnog prostora i aerodroma.
- (3) Certificirani pružatelji usluga, korisnici zračnog prostora i aerodroma uspostavljaju standardne uvjete za pristup njihovim relevantnim operativnim podacima, osim onih iz stava (1) ovog člana. BHDCA odobrava ove standardne uvjete.

POGLAVLJE III. PLANI NAPLATE NAKNADA

Član 13.

(Uopšteno)

U skladu sa zahtjevima iz čl. 14. i 16. ovog pravilnika, plan naplate naknada za usluge u zračnoj plovidbi doprinosi većoj transparentnosti u utvrđivanju, uvođenju i naplaćivanju naknada od korisnika zračnog prostora, te doprinosi ekonomičnosti u pružanju usluga u zračnoj plovidbi i efikasnosti letova, uz održavanje optimalnog nivoa sigurnosti. Ovaj plan takođe je usklađen sa članom 15. Čikaške konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu iz 1944. godine i sa sistemom naplate rutnih (en route) naknada Evropske organizacije za sigurnost zračne plovidbe (u daljem tekstu: EUROCONTROL).

Član 14.

(Načela)

- (1) Plan naplate naknada zasniva se na obračunu troškova za usluge u zračnoj plovidbi koje su ostvarili pružatelji usluga u korist korisnika zračnog prostora. Ovaj plan raspodjeljuje troškove po kategorijama korisnika.
- (2) Sljedeća načela se primjenjuju prilikom utvrđivanja baze troškova (cost-base) za naknade:
 - a) trošak koji se dijeli između korisnika zračnog prostora je utvrđeni trošak pružanja usluga u zračnoj plovidbi, uključujući odgovarajuće iznose kamata za kapitalna ulaganja i troškove amortizacije sredstava, kao i troškove održavanja, rada, upravljanja i administracije. Utvrđeni troškovi su troškovi koje utvrdi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine ili koji se utvrde na nivou funkcionalnog bloka zračnog prostora za svaku kalendarsku godinu;
 - b) troškovi koji se uzimaju u obzir u ovom kontekstu su oni koji su procijenjeni u odnosu na sredstva i usluge koji se pružaju i provedeni su prema ICAO Regionalnim planu za zračnu plovidbu, Evropska regija (ICAO Regional Air Navigation Plan, European Region). Oni takođe mogu uključivati troškove koje je ostvarila BHDCA i/ili kvalificirani subjekti, kao i druge troškove koje su ostvarile ogovarajuće druge države i pružatelji usluga u vezi sa pružanjem usluga u zračnoj plovidbi;
 - c) u odnosu na funkcionalni blok zračnog prostora i kao dio odgovarajućih okvirnih sporazuma, BHDCA i pružatelj usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine ulažu razumne napore da se dogovore o zajedničkim načelima za politiku naplate naknada;

- d) troškovi različitih usluga u zračnoj plovidbi utvrđuju se zasebno, kako je predviđeno članom 11. stav (4) ovog pravilnika;
 - e) međusobno subvencioniranje između rutnih i terminalnih usluga nije dozvoljeno. Troškovi koji pripadaju i terminalnim i rutnim uslugama raspoređuju se srazmjerno na rutne i na terminalne usluge na osnovu transparentne metodologije. Međusobno subvencioniranje između različitih usluga u zračnoj plovidbi u bilo kojoj od ove dvije kategorije dozvoljeno je samo kada je to opravdano iz objektivnih razloga, a na osnovu jasne identifikacije;
 - f) garantuje se transparentnost baze troškova za naknade. Usvajaju se provedbena pravila za pružanje informacija koje daju pružatelji usluga u zračnoj plovidbi, kako bi se omogućio pregled prognoza, stvarnih troškova i prihoda pružatelja u zračnoj plovidbi. Informacije se redovno razmjenjuju između BHDCA, pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, korisnika zračnog prostora i EUROCONTROL-a.
- (3) BHDCA i pružatelj usluga u zračnoj plovidbi, prilikom utvrđivanja naknada u skladu sa stavom (2) ovog člana, usaglašavaju se sa sljedećim načelima:
 - a) naknade se utvrđuju s ciljem dostupnosti usluga u zračnoj plovidbi pod nediskriminatornim uvjetima. Kada se različitim korisnicima zračnog prostora uvode naknade za istu uslugu, ne pravi se razlika na osnovu nacionalnosti ili kategorije korisnika;
 - b) izuzeća za određene korisnike mogu se dopustiti, posebno za lake zrakoplove i državne zrakoplove, pod uvjetom da se troškovi takvog izuzeća ne preraspodijele na druge korisnike;
 - c) naknade se utvrđuju po kalendarskoj godini na osnovu utvrđenih troškova ili se mogu utvrditi pod uvjetima koje utvrde BHDCA i pružatelj usluga u zračnoj plovidbi za utvrđivanje maksimalnog nivoa jedinične cijene ili prihoda za svaku godinu u toku perioda ne dužeg od pet godina;
 - d) uslugama u zračnoj plovidbi može da se ostvari dovoljno prihoda da se osigura razuman povrat sredstava za neophodna unapređenja kapitala;
 - e) naknade odražavaju troškove usluga i sredstava u zračnoj plovidbi koji se stavljaju na raspolaganje korisnicima zračnog prostora, uzimajući u obzir relativne proizvodne kapacitete različitih tipova zrakoplova koji su u pitanju;
 - f) naknade pospješuju sigurno, efikasno, djelotvorno i održivo pružanje usluga u zračnoj plovidbi s ciljem postizanja visokog nivoa sigurnosti i ekonomičnosti i ispunjavanja ciljeva učinka i stimulišu pružanje integriranih usluga, smanjujući pritom uticaj zrakoplovstva na životnu sredinu.

Član 15.

(Zajednički projekti)

U skladu sa ATM/ANS.OR.D.005(2) Aneksa III Pravilnika o utvrđivanju opštih i posebnih zahtjeva za pružatelje usluga upravljanja zračnim prometom, usluga u zračnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom ("Službeni glasnik BiH", broj 10/23) pružatelji usluga donose poslovni i godišnji plan te dostavljaju sigurnosna i poslovna obrazloženja za velike investicione projekte povezane sa provođenjem istraživačkog programa za ATM u Jedinstvenom evropskom nebu (SESAR - Single European Sky ATM Research programme).

POGLAVLJE IV. ZAVRŠNE ODREDBE**Član 16.**

(Povjerljivost)

- (1) BHDCA, postupajući u skladu sa važećim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, ne objavljuje informacije povjerljive prirode, posebno informacije o pružateljima usluga u zračnoj plovidbi, njihovim poslovnim odnosima ili njihovim troškovnim stavkama.
- (2) Odredba iz stava (1) ovog člana ne dovodi u pitanje pravo objavljivanja informacija kojima BHDCA raspolaže kada je to bitno radi ispunjenja njenih dužnosti, u slučaju kada je takvo objavljivanje srazmjerno i uzima u obzir legitime interese pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, korisnika zračnog prostora, aerodroma i drugih relevantnih zainteresiranih strana u pogledu zaštite njihovih poslovnih tajni.
- (3) Informacije i podaci dobijeni na osnovu plana naplate naknada iz člana 13. ovog pravilnika javno se objavljuju.

Član 17.

(Neprimjenjive odredbe)

- (1) Neprimjenjive odredbe Uredbe (EZ) br. 550/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 10. marta 2004. o pružanju usluga u zračnoj plovidbi u Jedinstvenom evropskom nebu i odredbe iz Uredbe (EZ) br. 1070/2009 Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. oktobra 2009. godine o izmjeni uredbi (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, (EZ) br. 551/2004 i (EZ) br. 552/2004 kako bi se unaprijedila efikasnost i održivosti evropskog zrakoplovnog sistema navedene su u Aneksu III ovog pravilnika.
- (2) Odredbe iz stava (1) ovog člana primjenjuju se nakon završetka prvog prijelaznog perioda dok Bosna i Hercegovina ne ispuni sve uvjete određene u članu 2. stav (1) Protokola II Sporazuma o uspostavljanju evropske zajedničke zrakoplovne oblasti (ECAA).

Član 18.

(Aneksi)

- (1) Aneks I, Aneks II i Aneks III čine sastavni dio ovog pravilnika.
- (2) Forma, unutrašnja struktura i podjela aneksa iz stava (1) ovog člana data je u izvornom obliku i na latiničnom pismu (korištena verzija na engleskom jeziku) s ciljem lakšeg pozivanja na iste.

Član 19.

(Prestanak važenja)

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o pružanju usluga zračne navigacije u jedinstvenom evropskom nebu ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10).

Član 20.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-888-6/23

5. decembra 2023. godine
Banja LukaGeneralni direktor
Čedomir Šušnjarić, s. r.**ANEKS I****ZAHTJEVI ZA KVALIFICIRANE SUBJEKTE**

Kvalificirani subjekti moraju da:

- potvrde da imaju obimno iskustvo u procjenjivanju javnih i privatnih subjekata u sektoru zračnog prijevoza, posebno pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, i u drugim sličnim sektorima u jednoj ili više oblasti koje ovaj pravilnik obuhvata;

- imaju sveobuhvatna pravila i propise za periodičan nadzor navedenih subjekata, koja su objavljena i koja se stalno nadograđuju i unapređuju kroz programe istraživanja i razvoja;
- ne budu pod kontrolom pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, organa upravljanja aerodromima ili drugih organa koji se komercijalno bave pružanjem usluga u zračnoj plovidbi ili usluga u zračnom prometu;
- raspolažu sa dovoljno tehničkog, rukovodećeg, pomoćnog i istraživačkog osoblja srazmjerno zadacima koje obavljaju;
- imaju rukovođenje i upravljanje koje osigurava povjerljivost informacija koje zahtijeva uprava;
- budu spremni da dostave sve relevantne informacije BHDCA;
- imaju definiranu i dokumentiranu svoju politiku i ciljeve i opredijeljenost za kvalitet i moraju da osiguraju da se ova politika razumije, provodi i održava na svim nivoima u organizaciji;
- da razvijaju, provode i održavaju djelotvoran interni sistem kvaliteta koji se zasniva na odgovarajućim dijelovima međunarodno priznatih standarda kvaliteta i u skladu sa EN 45004 (inspekcijaska tijela) i EN 29001, protumačenim u Zahtjevima certifikacijskog programa sistema kvaliteta IACS;
- budu predmet certifikacije njihovog sistema kvaliteta od strane nezavisnog revizorskog tijela sa glavnim poslovnim sjedištem u Bosni i Hercegovini a koje je priznato od nadležnih organa i institucija Bosne i Hercegovine.

ANEKS II**UVJETI KOJI SE PRILAŽU UZ CERTIFIKATE**

- (1) U certifikatima se navodi:
 - (a) državni nadzorni organ koji izdaje certifikat,
 - (b) podnositelj zahtjeva (naziv i adresa),
 - (c) usluge koje su certificirane,
 - (d) izjava podnosioca zahtjeva o saglasnosti sa zahtjevima, kako je definirano u članu 4. ovog pravilnika,
 - (e) datum izdavanja i period važenja certifikata.
- (2) Dodatni uvjeti priloženi uz certifikate mogu biti, prema potrebi, u vezi sa:
 - (a) nediskriminativnim pristupom uslugama za korisnike zračnog prostora i zahtijevanim nivoom učinka takvih usluga, uključujući sigurnost i nivoe interoperabilnosti,
 - (b) operativnim specifikacijama određenih usluga,
 - (c) rokom do kojeg bi se usluge pružale,
 - (d) raznom operativnom opremom koja se koristi u okviru određenih usluga,
 - (e) izuzimanjem ili ograničavanjem vršenja usluga drugačijih od onih koje se odnose na pružanje usluga u zračnoj plovidbi,
 - (f) ugovorima, sporazumima ili drugim aranžmanima između pružatelja usluga i treće strane koje se odnose na uslugu(e),
 - (g) pružanjem opravdano zahtijevanih informacija za dokazivanje usklađenosti usluga sa zahtjevima, uključujući planove, finansijske i operativne podatke, i veće promjene u vrsti i/ili obimu pruženih usluga u zračnoj plovidbi,
 - (h) svim drugim pravnim uvjetima koji nisu specifični za usluge u zračnoj plovidbi, kao što su uvjeti koji se odnose na suspendiranje ili ukidanja certifikata.

**АНЕКС III
НЕПРИМЈЕНЈИВЕ ОДРЕБЕ**

Član 4.

Sigurnosni zahtjevi

U skladu s regulatornim postupkom iz člana 5(3) Okvirne uredbe, Komisija donosi provedbena pravila koja uključuju odgovarajuće odredbe sigurnosnih regulatornih zahtjeva EUROCONTROL-a (ESARR) i naknadne izmjene tih zahtjeva koji spadaju u područje primjene ove uredbe, uz odgovarajuća prilagodavanja, prema potrebi.

Član 6.

Zajednički zahtjevi

Prva rečenica:

Zajednički zahtjevi za pružanje usluga u zračnoj plovidbi uspostavljaju se u skladu sa postupkom iz člana 5(3) Okvirne uredbe.

Član 7.

Certifikacija pružatelja usluga u zračnoj plovidbi

7. druga rečenica

Podaci o takvom nadzoru uključeni su u godišnje izvještaje koje države članice dostavljaju u skladu sa članom 12(1) Okvirne uredbe.

9. U izuzetnim okolnostima, države članice mogu da odgode usklađivanje sa ovim članom do šest mjeseci od datuma navedenog u članu 19(2). Države članice obavještavaju Komisiju o takvom odgađanju, navodeći svoje razloge za to.

Član 12.

Transparentnost finansijskog poslovanja

5. Države članice mogu primijeniti prijelazne odredbe iz člana 9. Uredbe (EZ) br. 1606/2002 Evropskog parlamenta i Vijeća od 19. jula 2002. godine o primjeni međunarodnih računovodstvenih standarda na pružatelje usluga u zračnoj plovidbi koji su obuhvaćeni područjem primjene te uredbe.

Član 13.

Pristup podacima i zaštita podataka

3. zadnja rečenica

Detaljna pravila u vezi sa ovim uvjetima se donose, kada je to primjenjivo, u skladu sa postupkom iz člana 5(3) Okvirne uredbe.

Član 15.

Načela

2(a) druga rečenica

Utvrđeni troškovi su troškovi koje utvrde države članice na nacionalnom nivou ili na nivou funkcionalnih blokova zračnog prostora na početku referentnog perioda za svaku kalendarsku godinu referentnog perioda navedenog u članu 11. Okvirne uredbe ili tokom referentnog perioda nakon odgovarajućih usklađivanja u kojima se primjenjuje mehanizam upozoravanja utvrđen u članu 11. Okvirne uredbe.

2(b) treća rečenica

Oni ne uključuju troškove kazni, koje uvode države članice u skladu sa članom 9. Okvirne uredbe, niti troškove bilo kojih korektivnih mjera koje uvode države članice u skladu sa članom 11. Okvirne uredbe;

3(f) druga rečenica

U tom cilju i u vezi sa planovima učinka na nacionalnom nivou ili na nivou funkcionalnog bloka zračnog prostora, nacionalni nadzorni organi mogu da uspostave mehanizme, uključujući podsticaje koji se sastoje od finansijskih pogodnosti i nepogodnosti, kako bi podstakli pružatelje usluga u zračnoj plovidbi i/ili korisnike zračnog prostora da podrže unapređenje pružanja usluga u zračnoj plovidbi, kao što su povećanje

kapaciteta, smanjenje kašnjenja i održivi razvoj, uz održavanje optimalnog (najvišeg) nivoa sigurnosti.

4. Komisija donosi detaljna provedbena pravila za ovaj član u skladu sa regulatornim postupkom iz člana 5(3) Okvirne uredbe.

Član 15a

Zajednički projekti

1. Zajednički projekti mogu pomoći uspješnom provođenju ATM glavnog plana. Takvi projekti podržavaju ciljeve ove uredbe za poboljšanje učinka evropskog zrakoplovnog sistema u ključnim oblastima kao što su kapacitet, efikasnost letova i troškova, kao i održivost životne sredine, u okviru najvažnijih ciljeva sigurnosti.

2. Komisija može, u skladu sa regulatornim postupkom iz člana 5(3) Okvirne uredbe, izraditi smjernice koje se odnose na način na koji takvi projekti mogu podržati provođenje ATM glavnog plana. Ovim se smjernicama ne dovode u pitanje mehanizmi za razvoj takvih projekata u vezi sa funkcionalnim blokovima zračnog prostora koji su dogovoreni između strana u tim blokovima.

3. Komisija takođe može odlučiti da, u skladu sa regulatornim postupkom iz člana 5(3) Okvirne uredbe, uspostavi zajedničke projekte za funkcije u vezi sa mrežom koje su od posebnog značaja za poboljšanje cjelokupnog učinka u upravljanju zračnim prometom i uslugama u zračnoj plovidbi u Evropi. Takvi zajednički projekti mogu se smatrati prihvatljivim za finansiranje od strane Zajednice u višegodišnjem finansijskom okviru. U tu svrhu i ne dovodeći u pitanje nadležnosti država članica pri odlučivanju o upotrebi svojih finansijskih sredstava, Komisija vrši nezavisnu analizu troškova i odgovarajuće konsultacije sa državama članicama i odgovarajućim zainteresiranim stranama u skladu sa članom 10. Okvirne uredbe, razmatrajući sve odgovarajuće načine finansiranja njihovog razvoja. Prihvatljivi troškovi razvoja zajedničkih projekata nadoknađuju se u skladu sa načelima transparentnosti i nediskriminacije.

Član 16.

Pregled usklađenosti

1. Komisija osigurava stalni pregled usklađenosti sa načelima i pravilima iz čl. 14. i 15, saradujući sa državama članicama. Komisija nastoji da uspostavi neophodne mehanizme za korištenje stručnosti EUROCONTROL-a i razmjenjuje rezultate pregleda sa državama članicama, EUROCONTROL-om i predstavnicima korisnika zračnog prostora.

2. Na zahtjev jedne ili više država članica koje smatraju da se načela i pravila iz čl. 14. i 15. neispravno primijenjeni, ili na vlastitu inicijativu, Komisija provodi istragu o svakom navodu o neusklađenosti ili neprimjenjivanju predmetnih načela i/ili pravila. Ne dovodeći u pitanje član 18(1), Komisija razmjenjuje rezultate istrage sa državama članicama, EUROCONTROL-om i predstavnicima korisnika zračnog prostora. U roku od dva mjeseca od prijema zahtjeva, nakon što dobije mišljenje predmetnih država članica i nakon konsultacija sa Komitetom za jedinstveno nebo, u skladu sa savjetodavnim postupkom iz člana 5(2) Okvirne uredbe, Komisija donosi odluku o primjeni čl. 14. i 15. ove uredbe i o tome da li se predmetna praksa može nastaviti.

3. Komisija upućuje svoju odluku državama članicama i o tome obavještava pružatelja usluga, ako isti ima pravni interes. Svaka država članica može, u roku od jednog mjeseca, ovu odluku Komisije uputiti Vijeću. Vijeće,

kvalificiranom većinom, može donijeti drugačiju odluku u roku od mjesec dana.

Član 17.

Revizija aneksa

Mjere namijenjene izmjeni i dopuni nesusštinskih elemenata aneksa, kako bi se uzeli u obzir tehnički i operativni razvoji, donose se u skladu sa regulatornim postupkom s detaljnom kontrolom iz člana 5(4) Okvirne uredbe.

U hitnim slučajevima, Komisija može primijeniti hitni postupak iz člana 5(5) Okvirne uredbe.
